

Русча – татарча сүзлек

Русско – татарский словарь

Издание второе, переработанное и дополненное
«Таткнигоиздат», Казань, 2001 г.

Т

та *ж. см.* тот

таба//к тәмәке; **~чный** тәмәке ...; **~чный киоск** тәмәке киоскы

таблетк//а таблетка, сәдәф (төймә) дару; **~и от головной боли** баш авыртканнан дару

таблица таблица, жәдвәл

табло *ср. нескл.* табло

табурет, **~ка** урындык, артсыз урындык, утыргыч, тәңкәл

таджи//к тажик, тажик кешесе; **~чка** тажик хатыны (кызы); **~кский** тажик ...ы, е; **~кский язык** тажик теле

таинственный серле

тайком *нареч.* яшерен рәвештә, яшертен; сиздермичә

тайм *спорт.* тайм

тайн//а *ср.*; *хранить (или держать) в ~е* сер итеп сакларга; **~ый** яшерен

так *нареч.* 1) (*таким образом, способом*) шулай, алай; *сделайте ~ шулай* эшләгез; *~ же, как я минем кебек үк*; 2) (*настолько*) шулкадәр, шулхәтле а *будьте ~ добры* рәхим итеп; *просто ~ болай* гына; *именно ~ нәкъ шулай*; *точно ~ нәкъ шулай*; *и ~ далее (сокр. и т.д.)* һәм башкалар (һ.б.)

также *нареч.* шулай ук, ...да; *мы ~ поедем в Москву* без дә Мәскәүгә барабыз

так//ой *мест.* шундый, мондый, андый; *это ~ое трудное дело* бу шундый авыр эш; *это ~ая хорошая книга* бу шундый яхшы китап; *именно ~ой нужен* нәкъ шундый кирәк а *что ~ое?* нәрсә? *нинди хәл?*; *кто он ~ой?* ул кем шулхәтле?; *~им образом* шулай итеп

такса такса, рәсми бәя

такси *ср. нескл.* такси; *вызвать (или заказать) ~* такси чакырырга; *взять ~* такси алырга

таксофон таксофон; **~ для справок** белешмәләр таксофоны

такт I *муз.* такт; *в ~ музыке* музыка такты белән

такт II (*тактичность*) әдәп, әдәпләлек

такт//ика тактика; **~ический** тактик, тактика ...ы, е

тактичный әдәпле, ипле, үзен тоты белүчән

талант зур сәләт, сәләтлелек, талант; **~ливый** зур сәләтле, талантлы

талия бил

талон талон

там *нареч.* анда, шунда, тегендә

тамбур тамбур

тамож//енный таможня ...ы, е; **~енный досмотр** таможня тикшерүе; **~ня** таможня, тамгаханә

тан//ец бию, танец; *пригласить на ~ец* танцыга чакырырга; *вечер ~цев* бию кичәсе; **~цы на льду** боз өстендә танцылар

танк танк; **~ист** танкчы, танк йөртүче

танцева//льный бию ...ы, е; **биюче** ...; **~льная площадка** бию мәйданчыгы; **~ть** *несов.* биергә

тапочк//и *мн.* [ед. ~а] тапочка

тарелка тәлинкә

тариф тариф

таскать *несов.*, **тащить** *несов.* 1) (*тянуть, вытаскивать*) сөйрәргә, өстерәргә, сөйрәп (өстерәп) китерергә; 2) (*носить, нести*) ташырга, күтәрәп йөртәргә; **~ на спине** аркага күтәрәп ташырга

таять *несов.* эрергә

твёрд//ость катылык; ныклык 2) *перен.* ныклык, тотрыкылык, какшамаслык; **~ый** 1) нык, каты; 2) *перен.* нык, тотрыклы, какшамас

тво//й 1. *мест.* синең; *это ~ё дело?* бу синең эшенме?; 2. *сущ.* 1) **~ё** *ср.* (*принадлежащее тебе*) синеке, синең әйбер; 2) **~и** *мн.* (*родственники, близкие*) синекеләр

твори//ть *несов.* эшләргә, кылырга, башкарырга; **~ться** *несов.:* *что здесь ~тся?* монда ниләр эшләнә?

творог эремчек

творчес//кий ижат ...ы, е, ижади; **~тво** ижат; *народное ~тво* халык ижаты; *техническое ~тво* *молодёжи* яшьләрнең техник ижаты

те *мн.* *от тот* шул, теге, ул

театр театр; **~альный** театр ...ы, е; *~альная касса* театр кассасы

тебе *Д., П.* *от ты* сиңа; *к ~* сиңа (таба); *о ~* синең хакта; *в ~* синеңдә

тебя *Р., В.* *от ты* сине; *у ~* синеңдә; *в ~* сиңа (төбәп); *для ~* синең өчен; *за ~* синең өчен (урынга); *про ~* синең хакта

текст текст

текущ//ий агымдагы, хәзерге, шушы; *в ~ем году* шушы елда, быел; *~ие дела* көндәлек эшләр

телебашня телебашня

телеви//дение телевидение; *выступить по ~дению* телевидениедән чыгыш ясарга; **~ионный** телевидение ...ы, е; *~ионная передача* телевидение тапшыруы; *~ионная антенна* телевидение антеннасы; **~зор** телевизор; *цветной ~зор* төсле телевизор; *включить (выключить) ~зор* телевизор кабызырга (сүндерергә); *смотреть ~зор* телевизор карарга

телеграмм//а телеграмма; *дать ~у* телеграмма бирергә (сугарга)

телеграф телеграф; **~ировать** *сов. и несов.* телеграмма жиберергә (сугарга, бирергә); **~ный** телеграф ...ы, е; *~ный бланк* телеграф бланкы; *~ное агентство* телеграф агентлыгы

теле//зритель телевизор караучы; **~камера** телекамера

телёнок бозау

телеобъектив *фото., кино.* телеобъектив

телепередача телевидение аша тапшыру, телевидение тапшыруы

телескоп телескоп

телестудия телестудия

телетайп телетайп

телефильм телефильм, телевизион фильм

телефон телефон; *позвонить по ~у* телефоннан шалтыратырга; *заказать что-л. по ~у* телефоннан нинди дә булса заказ бирергә; *у ~а* телефонда; **~истка** телефончы хатын (кыз); **~ный** телефон ...ы, е; *~ный разговор* телефоннан сөйләшү; **~грамма** телефонограмма, телефон аша алынган хәбәр

телецентр телеүзәк

тело тән, гәүдә; жәсәд

телятина бозау ите

тем I *союз.* шулхәтле, шулкадәр; *чем быстрее, ~ лучше* никадәр тизрәк, шулкадәр яхшырак а *~ не менее* шуңа карамастан, шулай була торып; *~ более* бигрәк тә

тем II 1) *Т.* *от тот, то* шуның белән; 2) *Д.* *от те* шуларга; *к ~* шуларга

тема тема

темн//еть *несов. безл.:* *~еет* караңгылана; **~о** *в знач. сказ.:* *уже ~о* караңгы инде; **~ота** караңгы, караңгылык; *в ~оте* караңгыда

тёмн//ый 1) (*не освещённый*) караңгы; 2) (*о цвете*) кара; каралжым, карасу

темп 1) тизлек, темп; 2) *муз.* темп

температура 1) (чего-л.) температура; ~ воздуха (воды) хава (су) температурасы; ~ тела тән температурасы; 2) (повышенная температура тела) температура; высокая ~ югары температура; измерить ~у температурасын үлчәргә; у меня ~ миндә температура

тенд//енциозный тенденция ...ы, е, тендициоз, тенденцияле, берьяклы; ~енция тенденция, үсеш юнәлеше; омтылыш

теннис теннис; ~ист теннисчы; ~истка теннисчы хатын (кыз); ~ный теннис ...ы, е; ~ный мяч теннис тубы

тенор тенор

тент тент, киндер япма

тен//ь 1) (чего-л., кого-л., от чего-л. — отражение, силуэт) күләгә; шәүлә; карамчык; 2) (не освещённое солнцем пространство) күләгә; в ~и күләгәдә

теория теория, тәгълимат

теперь нареч. хәзер

тепло I ср. жылы, жылылык

тепло II 1. нареч. жылы; ~ одеваться жылы киенергә; ~ встретить кого-л. кемнедер жылы каршы алырга; 2. в знач. сказ. жылы; сегодня ~ бүген жылы; мне ~ миңа жылы

тепловоз тепловоз

теплоход теплоход; ехать ~ом (или на ~е) теплоходта барырга

тёпл//ый жылы; ~ая погода жылы көн; ~ая одежда жылы киём; ~ая вода жылы су; ~ый приём жылы кабул итү

терапевт терапевт, эчке авырулар табибы

тереть несов. 1) (растирать что-л. чем-л.) ышкырга, уарга; 2) (на тёрке) кырырга, вакларга, уарга

термин термин, атама; ~ология терминология

термометр термометр

термос термос

термоядерный термик төш ...ы, е

терп//еливый түземле, чыдам(лы), сабыр; ~ение түземлек, чыдамлык, сабырлык, тәкать а выйти из ~ения чыгырдан чыгарга, потерять ~ение тәкәте калмаска; ~еть несов. түзәргә, чыдарга, сабыр итәргә, түзеп торырга; ~еть боль авыртуга түзәргә; 2) (кого-л., что-л.; чаще с отриц. — не любить): я этого не ~лю мин моңа түзеп тора алмыйм; я его ~еть не могу минем аны женем сөйми; 3) (испытывать) күрергә, кичерергә, очрарга; ~еть поражение жинелергә; ~еть убытки зыян күрергә

терраса 1) (при доме) терраса; 2) (уступ на склоне возвышенности) тау киртләче, киртләч

территори//альный: ~альные воды эчке сулар; ~я территория

терять несов. 1) (что-л.) югалтырга, жуярга; 2) (кого-л. лишаться, утрачивать) югалтырга, мәхрүм калырга; ~ друзей дусларны югалтырга а ~ время вакыт әрәм итәргә; ~ся несов. 1) югалырга, юкка чыгарга; 2) перен. аптырап (каушап) калырга

тесн//ый 1) тар, кысан; здесь ~о монда кысан; 2) (смятый, плотный) тыгыз; ~ыми рядами тыгыз сафларда; 3) перен. тыгыз, якын; ~ое сотрудничество якын хезмәттәшлек

тесто камыр

тётка түти, тәтәй

тетрадь ж. дәфтәр

тётя см. тётка

техн//ик техник; ~ика 1) (чего-л.) техника; ~ика безопасности куркынычсызлык техникасы; 2) собир. (технические средства, машины и т.п.) техника; сельскохозяйственная ~ика авыл хужалыгы техникасы; ~икум техникум; ~ический техник, техника ...ы, е, техника белән

течение 1) агым; *нижнее (верхнее)* ~ реки елганың түбәнге (югарыгы) агымы; 2) (*движение, развитие*) агу, узу, үтү, бару; агыш, барыш; ~ *времени* вакытның узуы; ~ *событий* вакыйгалар барышы а в ~ *чего-л.* ...да, эчендә, дэвамында; с ~ *м времени* вакыт(лар) узу белән

течь I *несов.* 1) (*о воде, о реке*) агарга, агып торырга; 2) (*протекать*) су үтәргә, агарга, тишек булырга; 3) *перен.* (*о времени*) агарга, узарга, үтәргә, барырга

течь II *ж.* тишек; *дать* ~ тишелергә

тигр юлбарыс

тип 1) (*вид чего-л.*) тип, төр; 2) *разг.* (*о человеке*) кеше, тип; ~**ичный** типик; гадәти, гадәттәге; ~**овой** типлаштырылган, үрнәк; типик

типография типография

тир тир

тираж 1) *полигр.* тираж; 2) (*займа, лотереи*) тираж

тире *ср. нескл.* сызык

титул титул, исем; ~ *чемпиона* чемпион исеме

тих//ий 1) (*не шумный*) әкрән, акрын; 2) (*спокойный, мирный*) тын, тыныч; тымызык; 3) (*не быстрый*) әкрән, акрын, әкертен, талгын; ~**ий ход** акрын бару; ~**о нареч.** 1) (*не громко*) акрын, әкрән, шыпырт кына; 2) (*медленно*) акрын, әкрән, әкертен

тише *сравн. ст.* (*от тихий и тихо*) акрынрак, әкрәнрәк

тишин//а тынлык, тынычлык; *соблюдайте* ~у тынлыкны саклагыз

тка//нь ж. 1) туқыма; ~**нь на платье** күлмәклек; 2) *биол.* туқыма; ~**ть несов.** туқырга; ~**цкий** туку ...ы, е; ~**цкий комбинат** туку комбинаты

то I *ср.* *от тот* шул, теге, ул

то II *союз.* әле; то ..., то ... әле ..., әле ...; ~ *тут*, ~ *там* әле анда, әле монда

тобо//й, ~ю T. *от ты* синең белән, синең тарафтан; с ~**й** синең белән

товар товар

товарищ иптәш; *школьный* ~ сабакташ, мәктәптәш; ~ *по работе* хезмәттәш; *обратитесь к* ~у Н. Н. иптәшкә мөрәжәгать итегез; ~**еский** иптәшләрчә ..., иптәшлек ...ы, е; ~**ество** ширкәт
товарный товар ...ы, е; сатып алу ...ы, е; ~ *чек* сатып алу чегы; ~ *поезд* товар поезды, йөк поезды

товаро//обмен товар алмашу; ~**оборот** товар әйләнеше

тогда *нареч.* ул вакытта (чакта) а ~ *как (союз.)* хәлбуки, ...га карамастан, була торып

то есть (*сокр. т.е.*) *союз* ягъни, дәрәсрәге, дәрәсләп әйткәндә

тоже *см. также*

ток *эл.* ток, электр тогы

токарь *м.* токарь

толк мәгънә, рәт, юнь; с ~*ом* мәгънәле итеп; *без* ~у файдасыз

толк//ание ыргыту, этү; ~**ание ядра (спорт.)** ядрә ыргыту; ~**ать несов., ~нуть сов.** 1) (*кого-л., что-л.*) этәргә, этәрергә; төртергә; 2) *спорт.* ыргытырга; этәргә, этеп күтәрергә

толковый 1) акыллы, төпле, мәгънәле; 2) аңлатмалы

толп//а толпа, төркем, халык төркеме; ~**иться несов.** жыелып (жыелышып, өелешеп) торырга

толстый 1) калын; юан; 2) (*тучный — о человеке*) юан

толчок 1) селкенү, тетрәү; *подземный* ~ жир асты селкенү; 2) *спорт.* ыргыту; этеп күтәрү

толщина калынлык, юанлык

только 1. *частица* бары, нибары, гына, тик ... гына; ~ *вчера* бары кичә генә; ~ *ты* бары тик син; *если* ~ *возможно* әгәр мөмкин булса 2. *нареч.* (*в сочет. с глаголами*) гына, гына әле; ~ *что* әле генә, хәзер генә, күптән түгел; я ~ *вошёл* мин кердем генә; ~ *что закончил* әле генә бетердем а не ~ ..., но и ... .. гына түгел, шулай ук ...

том том

томат томат; ~**ный** томат ...ы, е; ~**ный сок** томат суы

тон 1) муз. тон; тавыш; 2) (*интонация*) тавыш; 3) (*оттенок цвета*) тон, төсмер
тонкий 1) нечкә, нәзек, юка; 2) *перен.* (о вкусе, работе) нечкә, нәфис, нәзакәтле
тонна тонна
тонуть *несов.* батарга
топить I *несов.* (кого-л. что-л. — в воде) батырырга
топить II *несов.* (печь) ягарга
топливо ягулык
тополь м. тополь, тирәк
топор балта
топтать *несов.* таптарга
торг//овать *несов.* сәүдә (сату) итәргә; **~овля** сәүдә, сәүдә итү; **~овый** сәүдә ...ы, е; *~овый договор* сәүдә шартнамәсе; *~овый флот* сәүдә флоты; *~овый центр* сәүдә үзәге
торгпред (*торговый представитель*) сәүдә вәкиле; **~ство** (*торговое представительство*) сәүдә вәкиллеге
торжеств//енный тантаналы; *~енное заседание* тантаналы утырыш; *~енное открытие (закрытие)* тантаналы ачу (ябу); **~о** (т.ж. мн. **~а**) тантана
тормоз тормоз; *ручной (ножной)* ~ кул (аяк) тормозы; **~ить** *несов.* тормоз салырга, тормозларга; туктатырга
тороп//ить *несов.* ашыктырырга, кызуландырырга, кабаландырырга; *не ~ите меня* мине ашыктырмагыз; **~иться** *несов.* ашыгырга, кызуларга, кабаланырга; *~иться в театр (на поезд)* театрға (поездга) ашыгырга; *ничего (или не надо)* *~иться* ашыгырга кирәкми; *куда вы ~итесь?* сез кая ашыгасыз?; *не ~ясь* ашыкмыйча
торосы мн. боз тавы (өемнәре), көренде
торт торт
торф торф
торшер торшер
тоск//а сагыну, юксыну; *~а по дому* өйне сагыну; **~овать** *несов.* сагынырга, юксынырга
тост тост, мәжлес сүзе
тот *мест.* шул, теге, ул; *кто ~ мужчина (та женщина)* теге ир (хатын) кем?; *с того времени* шул вакыттан; *~ же самый* шул ук; *~ или другой* бусымы, йә тегесеме; *сесть не на ~ автобус* башка автобуска утырырга
тотчас *нареч.* шунда ук, шул чакта ук
точить *несов.* кайрарга, чарларга, үткерләргә; янарга
точка нокта; *~ с запятой* нокталы өтер а *высшая* ~ иң югары (соңгы) нокта
точн//о *нареч.* төгәл; *~о в пять часов* төгәл сәгать биштә; *~о так же* нәкъ шулай ук; **~ость** төгәллек, аныклык, дөрөслек; **~ый** төгәл; *~ое время* төгәл вакыт; *~ый перевод* төгәл тәржемә; *быть ~ым* төгәл булырга
тошни//ть *несов.* *безл.:* *меня ~т* минем күңел болгана
трава үлән; чирәм
травм//а имгәнү, имгәтү; яра, жәрәхәт; *получить ~у ноги* аякны имгәтергә
трагедия 1) (*трагическое происшествие*) фажиға, һәлакәт, трагедия; 2) *лит.* трагедия
трад//иционный традиция ...ы, е, традицион, традициягә (гадәткә) кергән, традиция (гадәт) булып киткән; **~иция** традиция, гадәт, электән килгән тәртип; *по ~иции* гадәт буенча
трактор трактор; **~ист** тракторчы; **~истка** тракторчы хатын (кыз)
трамва//й трамвай; *ехать ~ем (или на ~е)* трамвай белән барырга а *речной* *~й* елга трамвае; **~йный** трамвай ...ы, е; *~йная линия* трамвай юлы; *~йная остановка* трамвай тукталышы
трамплин трамплин, сикерү басмасы
транзистор транзистор
транзит транзит; **~ный** транзит ...ы, е; *~ный билет* транзит билеты

трансл//ировать сов. и несов. трансляциялэргэ, тапшырырга; **~яция** трансляция
транспорт транспорт; *городской* ~ шәһәр транспорты; *воздушный* ~ һава транспорты; **~ный** транспорт ...ы, е; *~ные средства* транспорт чаралары
трап трап, баскыч; *сходить (подниматься) по* ~у траптан төшэргэ (күтөрелергэ)
трасса трасса, юл; *воздушная* ~ һава юлы
тратить несов. тотарга, түгэргэ, сарыф итэргэ
траур 1) матәм, траур; 2) (*одежда*) матәм киеме; **~ный** матәм (траур) ...ы, е; *~ная церемония* күмү йоласы
требова//ние таләп, сорау; *остановка по ~нию* сорау буенча тукталыш; сорау тукталышы; *предъявить свои ~ния* үз таләпләрен куярга; **~ть** несов. таләп итэргэ; сорарга; **~ться** несов. таләп ителергэ, кирәк булырга; *на это требуется время* моңа вакыт кирәк
трево//га 1) (*беспокойство*) шом, хафа; хәвеф; *это вызывает ~гу* бу (күнелдә) шом тудыра; *с ~гой* шомланып; 2) (*сигнал опасности*) тревога; **~жить** несов. 1) (*беспокоить, волновать*) борчырга, шомландырырга, хафаландырырга; 2) (*вызывать неудобство, мешать*) комачауларга, борчырга, тынычсызларга; *вам не ~жит шум?* сезгә тавыш комачауламыймы?; **~житься** несов. борчылырга, шомланырга, хафаланырга; **~жний** шомлы, борчулы, хафалы, хәвефле
трезв//ость 1) аеклык, аек булу; исерткеч эчемлекләр кулланмау; *общество ~ости* аеклар жәмгыяте; 2) *перен. (разумность)* аеклык, аек акыл
трек спорт. трек, узышу юлы
трен//ер тренер; **~ировать** несов. өйрәтергэ; **~ироваться** несов. өйрәнергэ, күнегергэ; **~ировка** күнегү; өйрәнү; **~ировочный** күнегү[ләр] ...ы, е; өйрәнү ...ы, е; *~ировочный костюм* күнегүләр костюмы
треск чатнау тавышы, шарт-шорт (шатыр-шотыр) килү
треска тәрәч, тәрәч балыгы
трес//каться несов., **~нуть** сов. чатнарга, ярылырга, шартларга
трест трест
тре//тий 1. числ. өченче; *в ~тьем часу* сәгать өченчедә; 2. суш. **~тье** ср. өченче число, өчесе; *на ~тье* өченче блюдо итеп; **~ть** ж. өчтән бер, өчтән бер өлеш
треугольн//ик өчпочмак; **~ый** өчпочмаклы
трещать несов. шатырдарга, шытырдарга, шарт-шорт килергэ
трещина ярык, ярылган (чатнаган) урын
три числ. өч
трибуна трибуна, мөнбәр
тридцать числ. утыз
трижды нареч. өч тапкыр (мәртәбә, кат)
трикотаж трикотаж
тринадцать числ. унөч
трио ср. нескл. трио
триста числ. өч йөз
триумфальн//ый триумфаль; *~ая арка* триумфаль арка
трогать(ся) несов. см. **тронуть(ся)**
трое числ. өчәү, өч; **~борье** спорт. өч төр(ле) ярыш
тройка 1) (*цифра, отметка*) өч, өчле; 2) (*упряжка*) өч ат жигелгән чана (арба)
троллейбус троллейбус; **~ный** троллейбус ...ы, е; *~ная остановка* троллейбус тукталышы
трон тәхет
тронуть сов. кагылырга, орынырга, кул тидерергэ; **~ся** сов. (*умиляться*) күңел эзергэ (йомшарырга); тәэсирләнэргэ, дулкынланырга
троп//а сукмак; **~инка** тар сукмак

тротуар тротуар

труб//а 1) торба, көпшө; моржа; 2) муз. быргы, труба; ~**ка** 1) (для курения) трубка, челем; 2) (у телефона) трубка; *положить* (или *повесить*) ~ку трубканы куярга (элэргө)

трубопровод үткөргөч торба

труд 1) (*работа*) хезмэт, эш; *физический* (*умственный*) ~ физик (акыл) хезмөтө; *разделение* ~а хезмэт бүленеше; 2) (*усилие*) көч, көч кую (түгү); с ~ом көчкө-көчкө; без ~а көч куймыйча; *это потребовало большого* ~а моңа күп көч куярга кирек булды; 3) (*произведение*) хезмэт; *учёные* ~ы гыйльми хезмэтлэр; ~**иться** *несов.* хезмэт итэргө, эшлэргө; *не ~итесь!* мөшөкөтөлөнмөгөз!

трудн//ость авырлык, кыенлык, читенлек; ~**ый** авыр, кыен, читен; в ~ую минуту авыр минутта; ~о (*нареч.*) *сказать* эйтүе читен

трудо//вой хезмэт ...ы, е; ~вой народ хезмэт халкы; ~вое соглашение хезмэт килешүе; ~**любивый** эш (хезмэт) сөүчөн, хезмэтчел, эшчэн, эш ярата торган; ~**способный** хезмөткө (эшкө) сөлөтлө (яраклы)

трудящи//йся 1. хезмөтчөн, хезмэт итүчө; 2. *сущ.* ~**еся** *мн.* хезмөтчөннөр, хезмэт итүчөлөр

тружени//к эшчөн, хезмөтчөн; ~ки *полей* кыр хезмөтчөннөрө

труп мөет, үлөк

труппа труппа

трус куркак кеше, куян йөрөк

труссы *мн.* трустик

трюм трюм

тряпка чүпрөк

трясти *несов.* селкергө, селкетергө; ~**сь** *несов.* селкенергө; калтыранырга, дерелдэргө

туалет 1) (*одежда*) туалет, киём-салым; 2) (*уборная*) бэдрөф

тугой нык тарттырылган; нык кысылган

туда *нареч.* арыга, шунда, шул урынга, шул (теге) якка; ~ и сюда анда һәм монда; ~ и обратно арыга һәм кирегө; *не* ~ ул якка түгел

туловище гөүдө

туман томан; ~**ный** томанлы, томан баскан (каплаган)

тундра тундра

туннель *м.* туннель

тупик тупик, көрчөк а *зайти* в ~ аптырашта калырга, көрчөккө терәлэргө

тупой үтмәс; *перен.* аңгыра

тур тур

турбаза турбаза, туристлар базасы

турбина турбина

турецкий төрек ...ы, е; ~ язык төрек теле

тури//зм туризм, туристлык; ~**ст** турист; ~**стка** турист хатын (кыз) ~**стический**, ~**стский** турист[лар] ...ы, е; ~*стический маршрут* туристлар маршруты

туркмен төрекмән, төрекмән кешесе; ~**ка** төрекмән хатыны (кызы); ~**ский** төрекмән ...ы, е

турне *ср. нескл.* турне

турнир турнир, ярыш

тур//ок төрек, төрек кешесе; ~**чанка** төрек хатыны (кызы)

тут *нареч.* 1) биредә, монда; ~ и там монда һәм анда; 2) (*тогда*) шунда, шул чакта (вакытта); ~ он *сказал* ул шул вакытта эйтте

туфл//и *мн.* [ед. ~я] туфли

туча болыт; *грозовая* ~ яшенле яңгыр болыты

тушить I *несов.* (*гасить*) сүндерергө

тушить II *несов.* томалап пешерергө

тушь ж. тушь; ~ для ресниц керфек туше

тщательный жентекле; пөхтә итеп эшлэнгән

ты [тебя, тебе, тобой] мест. син; в это время тебя здесь не было ул вакытта син монда түгел идең; я ждал тебя мин сине көттем; тебе передали письмо? сиңа хат тапшырдылармы?; я пойду с тобой мин синең белән барам; мы говорили о тебе без синең хакта сөйләштек; называть кого-л. (или обращаться к кому-л.) на ты кемгә дә булса син дип эндәшергә

тыква кабак

тыл тыл; в ~у тылда

тысяч//а мең; ~и людей меңнәрчә кешеләр

тюлень м. тюлень, су эте

тюрьма төрмә

тяжело 1. нареч. авыр; ~ вздохнуть авыр суларга; 2. в знач. сказ. авыр, кыен; мне ~ мина авыр; мне ~ дышать миңа суларга кыен

тяжелоатлет авыр атлетикачы

тяжёлый 1) авыр; 2) (трудный) авыр, кыен

тяжесть ж. 1) (вес) авырлык; (груз) йөк; 2) перен. авырлык, кыенлык, читеңлек

тянуть несов. 1) (тащить) тартырга, тартып барырга; 2) (что-л. —растягивать) сузарга а меня тянет домой минем өйгә кайтасым килә; ~ся несов. 1) (тащиться) тартылырга; 2) (растягиваться) сузылырга; 3) (времени) сузылырга; озак дәвам итәргә, озак үтәргә